

# מבשר טוב

סעודה ג'  
פרשת בהר-בחקותי  
תשפ"א  
עיה"ק צפת

מאמר

קיום התורה ומצוות רק משום שזה רצון השי"ת שנעשה אותם

-א-

נִדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ (ויקרא כה, א-ב). ופירש רש"י: "מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים".

וכעין זה פירש בתחילת פרשת משפטים, דכתיב (שמות כא, א): "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ופירש רש"י: "כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני".

וצריך ביאור, דמי קא סלקא דעתין שלא ניתנו כל המצוות מסיני יחד עם פרטיהן ודקדוקיהן, הלא דבר פשוט הוא שכל המצוות עם כל פרטיהן ודקדוקיהן ניתנו מסיני, שהרי אפילו כל הלכה שאמר משה רבינו ע"ה אחת מתן תורה הוא הלכה למשה מסיני, ואין בזה חידוש שכמו שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה מבסיני כמו כן שאר המצוות, ואם כן מדוע צריכה התורה להדגיש זאת בשני מקומות אלו.

ונראה לומר בביאור הענין, דהנה כתיב בהמשך הפרשה (להלן פסוק כ-כא): "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים".

וכתב על זה בסה"ק נועם אלימלך (ד"ה וכי תאמרו) בשם אחיו הרבי ר' זושא זיעוכ"י, וזל"ק: "וכי תאמרו מה נאכל בשנה כו' וצויתי את ברכתי לכם כו'. בשם אחי החסיד המפורסם. ויש לדקדק היות שהתורה יצאתה בכאן מדרכה, שדרך הקרא לכתוב איזה יתור לשון בפסוק, אפילו אות א', ועל ידי זה מתורץ כמה קושיות, אבל הקשיא לא נכתב בעצמה בתורה, וכאן נכתב הקושיא בתורה, וטוב היה שלא לומר כי אם וצויתי את ברכתי, וממילא לא יקשה שום אדם לומר מה נאכל. ונראה שהשם יתברך ברוך הוא כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות מושכין שפע לצרכי בני אדם, ודרך השפע שלא להפסיק כלל, אלא כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא ברוך הוא המשגיח אמיתי הזן ומפרנס בריות בלי הפסק כלל, אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר פגם חלילה בעולמות עליונים, ומתישין כח פמליא של מעלה ר"ל, ואז נפסק השפע חלילה, וצריך השם יתברך ברוך הוא לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה. וזה הוא וכי תאמרו כו', שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלהיו, ולא יאמר כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם חלילה בהשפע, ואטרחו כלפי שמיא לצוות מחדש. וכי תאמרו, פירוש כאשר תאמרו כך, ואז תטריחו אותי וצויתי כו', אלא לא תתנהגו כך, ותבטחו בה' בכל לבבכם, ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה", עכל"ק.

והעולה מדברי קדשו שבלתי השאלה מה נאכל היה זה דבר טבעי שכל עם ישראל ישמרו את השמיטה, לא יעבדו את השדות ולא יגדלו דגן ופירות, ועם כל זה יהיה תבואה שתספיק לשלש שנים. ורק מפאת השאלה שישאלו מה

נאכל על ידי זה כבר אינו דבר טבעי לשמור את השמיטה תוך שיהיה ברכה לשלש שנים, אלא צריך ציווי ברכה מיוחד מהקב"ה על כך.

ופשר דבר זה הוא, דכאשר עמדו רגלי ישראל על הר סיני ונתן להם הקב"ה תרי"ג מצוות, מחל להם הקב"ה על כל עוונותיהם, והיו בדרגה של מלאכי השרת, וממילא גם לא שאלו איך יוכלו לקיים את כל המצוות, כמו מלאכים שאינם שואלים אלא עושים כל מה שמצטווים.

וישנו ענין נוסף בענין מתן תורה בהר סיני. שבמתן תורה נתן הקב"ה לבני ישראל שיהיה להם באופן טבעי את כל האפשרות לקיים את המצוות.

דהנה בשורש יסוד השפעת הקב"ה לבני ישראל ישנם הרבה דרגות ובחינות, ישנה השפעה שמשפיע הקב"ה לאדם על ידי תפילה, או בזכות אבות, או אפילו בלי כל סיבה אלא רק בבחינה שבני ישראל הם בדרגה של "ואני תפלה", כמו שנאמר (תהלים קד, ט) תחת אהבתי ישטנוני ואני תפלה, ויש שינוי בין מיני ההשפעות במהותם לפי הסיבה והמקור שממנו באו כמו שכתבו בספרים קדושים קדמונים. אבל ודאי בחינת השפע שבא ממקור עת מתן תורה בהר סיני, שהיו אז ישראל בדרגה הגבוהה ביותר, והודאי גם ההשפעה שהשפיע להם שם הקב"ה היא בדרגה הגבוהה ביותר וטובה מאוד שאי אפשר אפילו להשיג בחינתה.

ומכיון שכך כאשר נתן אז הקב"ה לבני ישראל את התרי"ג מצוות, השפיע גם את היכולת לקיים באופן טבעי את כל התרי"ג מצוות בכל פרטיהם ודקדוקיהם.

וגם ידוע שאין הקב"ה נותן לאדם ניסיון שהאדם אינו מסוגל לעמוד בו, וכמו כן אין הקב"ה מבקש מאדם לעשות דבר שהוא אינו מסוגל לעשות, והרי לצורך קיום המצוות צריך שיהיה לבני ישראל חיים ומזון, ואם לא יעבדו בשנת השמיטה מהיכן יהיה להם מזון, אלא ברור הדבר שגם את מצוות השמיטה שייך לקיימה באופן טבעי בכל פרטיה ודקדוקיה.

וזה הביאור במה שכתב רש"י במצות השמיטה שהיא נאמרה מסיני עם כל פרטיה ודקדוקיה, ואין הכוונה לפשט הפשוט לומר שמצוה זו ניתנה בסיני, שהרי זה דבר פשוט כמבואר לעיל, רק הכוונה היא שכאשר ניתנה מצוה זו מסיני ניתנה כך שיהיה שייך באופן טבעי לקיים מצוה זו עם כל פרטיה ודקדוקיה. וכמו כן גם את שאר המצוות יוכלו לקיים באופן טבעי עם כל פרטיהם ודקדוקיהם. אמנם באם ישאלו איך שייך לקיימם, אזי אכן יהיה יותר קשה לקיימם ויצטרכו ברכה מיוחדת לצורך זה.

והנה כתוב עוד בפרשת השבוע (ויקרא כו, ב): "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם", ופירש א"ז בשה"ק **תולדות אדם** (פרשת בחקותי, דקמ"ו ד"ה וזהו) וזל"ק: "וזהו פירוש הפסוק אם בחוקתי, דהיינו אם האדם ילך תמיד בהרעיון שכל הדברים הם רק חוקים מאיתו יתברך שמו, אזי תלכו, היינו ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, היינו שתהיו בחינת מהלכים", עכ"ל"ק.

ומבואר בדברי קדשו שאם מגיעים לבחינה שכל קיום התורה"ק ורצון השי"ת הם חוקים, ואין אנו משיגים הטעם בפנימיותו השרשית, ועושים רצון השי"ת רק מפני שזה רצון השי"ת, וכל מגמתם רק לעשות נחת רוח להשי"ת, כמ"ש בשה"ק **חלקת יהושע** (מאמרים, מאמר רביעי דקכו) בשם **הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י** וזל"ק: "ומאז זרח שמשו האור המאיר מסוף העולם ועד סופו, רוח אפינו משיח ה', רבינו הבעל שם טוב זצללה"ה ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, שזרח והזריח אורות קדושים, ולימד דעת לבני ישראל עם קדושו, שהעיקר מהעבודות להשתדל במסירת הנפש לעשות נחת רוח ליוצרנו לבורא כל עולמים", וכ"כ בשה"ק **מסילת ישרים** (בהקדמה) וזל"ק: "שיהיה נקבע בלב האדם אהבה אליו יתברך עד שתתעורר נפשו לעשות נחת רוח לפניו, כמו שלבו מתעורר לעשות נחת רוח לאביו ולאמו, ויצטער אם חסר זה מצדו או מאחרים ויקנא על זה, וישמח שמחה רבה בעשותו דבר מזה", עכ"ל"ק, היו יכולים לבתעלות מאד בדרגתם הרוחנית באופן גבוה מאד.

ועל פי דרכו יש לומר שדוקא כאשר בני ישראל מקיימים את מצוות התורה בבחינה של חק, בלי לשאול איך שייך לקיים אותם, אזי "תלכו", דהיינו שתזכו להתעלות לדרגות גבוהות. ואז הני ישראל אינם רק בבחינת מלאכים, אלא מחיצתן לפנים ממחיצתן של ממלאכי השרת, כי המלאכים הם רק בבחינת עומדים, ואילו בני ישראל הם בבחינת מהלכים, שעולים מדרגה לדרגה.

ואף שנתבאר שאסור לשאול שאלות על קיום המצוות איך שייך לקיימם, אמנם נתבאר ברמב"ם שיש דבר בענין המצוות שמותר ואף ראוי לשאול, והוא, שראוי לשאול ולהתבונן מה הם טעמי המצוות. וזה לשונו בסוף הלכות מעילה (פ"ח ה"ח): "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהי קל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו, וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה, ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקק לנו הקב"ה שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם, ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול. הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשייתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה, והיא - שיעשה החוקים, והשמירה - שיזהר בהן, ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים. והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי, וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה, כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע. אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן, ואומות העולם משיבין עליהן, כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח, וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החקים, וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך, ונאמר שם בענין כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני. וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן. אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא. והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

ועולה מדברי קדשו שיש לאדם להבין את הטעמים של כל המצוות, ואפילו של החוקים. ואע"ג שחוק הוא מצוה בלי טעם, יש לומר שאי אפשר להבין את עומק טעמו ולהגיע עד תכליתו, אך יתכן להבין טעמים שונים גם במצוות שהם בבחינת חוקים.

והסיבה שצריך לדעת את טעמי המצוות הוא, שכאשר אדם מוצא טעם במצוות, הרי הוא עושה אותם עם יותר חשק, ויש לו יותר כח לקיימם, ודבר זה הוא נכון גם לגבי משפטים וגם לגבי חוקים.

והוא בכלל מה שאמרו חז"ל "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", ונשאלת השאלה איך יתכן שיהיו המצוות בכל יום כחדשים, אמנם זה יתכן על ידי טעמי המצוות שמתחדשים בכל יום, והקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואז יש התחדשות במצוות.

אך עם כל זה אין לאדם לקיים את המצוות רק בגלל הטעם שמבין בהם, אלא צריך לעשות אותם כיון שהם גזרת מלך ולקבל עליו עול מלכות שמים.

ובזה יבואר מה שכתב רש"י בפרשת משפטים וז"ל "מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני", דהיינו דאף שמצוות אלו הם משפטים, יש לנו לקיים אותם כאילו הם חוקים. דאף שיש להם טעם שאפשר להבין, ואף אם לא היו נאמרים בסיני היינו מקיימים אותם מפני הטעם שלהם, אך באופן זה לא היה בזה קיום רצון השי"ת כמו בעשיית חוקים, כמו שנתבאר שהעיקר בעשיית התורה"ק ומצוותיה העיקר הוא לקיים את רצון השי"ת בלי סיבה אחרת, אלא רק מפני שהם גזירת מלך שהקב"ה צווה "בסיני" שנעשה אותם, ודוק.

יעזור השי"ת שנזכה לקיים את החוקים ואת המשפטים, ונזכה לביאת גואל צדק בב"א.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי למייל שילחו ל [m0732951213@gmail.com](mailto:m0732951213@gmail.com)